

02_1.4.1 MKR 02_1-1 Machnín – Ostašov

Přírodní charakteristika.

MKR tvoří plochy předměstské krajiny Liberce s osídlením a plochami trvalých travních porostů pod východními svahy zalesněných Kryštofových hřbetů pod Ovčím vrchem (496 m n. m.) na severu a hřbetem Rozsocha (767 m n. m.) – Kaliště (745 m n. m.) – Černá hora (811 m n. m.) oddělených údolím Lužické Nisy, která zde průlomovým údolím za Machnínem opouští Libereckou kotlinu. Lužická Nisa, ke které se celé území svažuje, zde přibírá několik menších potoků stékajících z Kryštofových hřbetů. Celé území je výrazně ovlivněno zástavbou Liberce a má charakter přechodu silně urbanizované krajiny do přírodních poloh Ještědského hřbetu. Tvoří je málo členěné plochy luk a pastvin s nelesní zelení doprovázející koridory vodotečí, cesty a zástavbu. Zdejší sídla, původně venkovská, intenzivně rostou a nabývají spolu s dalšími stavbami technické a dopravní infrastruktury charakter předměstské krajiny. Množství sídelní zeleně dotváří celkovou přírodní charakteristiku území.

Kulturní a historická charakteristika.

Území patří do oblasti pozdně středověké kolonizace s převahou lánových vsí. Krátká lineární lánová ves Machnín, poprvé písemně doložená k roku 1428, se vážala na cestu z Liberce na Chrastavu. Ostašov, původně jediná dlouhá lánová ves, v roce 1545 rozdělená na Ostašov a Horní Suchou, se táhne údolím Ostašovského potoka. Zatímco levobřežní Horní Suchá se urbanisticky příliš nevyvíjela, pravobřežní Ostašov se od přelomu 19. a 20. století navazujícími ulicemi plošně rozvíjel. K těmto starším vsím později přibyly nové osady založené na Clam-Gallasovském panství v druhé polovině 18. století, Karlov pod Ještědem (písemně doložen 1787), parcelační ulicová ves s typizovanými štítovými domy, a Karlinky (1770), tvořené dvěma řádkami domů. Klasicistní kaple sv. Vojtěcha (1833) v Horní Suché a kostelík Božského Srdce Páně u hřbitova v Machníně (1930) jsou jen menšími dominantami místního významu. V okolí Karlova je dodnes patrný fragment zemědělské barokní krajiny šlechtického velkostatku s náznakem barokní kompozice – panský dvůr s myslivnou a navazující alejí (památná Machnínská alej) směřující na hrad Hamrštejn, později doplněné pravidelnou parcelační vsí a následně Kleinertovou vilou. Kulturní charakteristiku doplňují jednotlivé stopy různých zejména novodobých historických období (fragmenty prvorepublikového opevnění na severu území, zbytky tzv. Hitlerovy dálnice z roku 1939, zajatecký tábor z 1. světové války, zaniklý větrný mlýn Berzdorf z roku 1856, Ostašovský hřbitov ad.).

Vizuální charakteristika.

Otevřený prostor severovýchodních svahů Ještědského hřbetu se prostírá mezi okraji souvislých lesních porostů hřbetu a tokem Lužické Nisy. V obrazu krajiny vynikají jak blízké svahy Ještědu, tak okraje Jizerských hor a Bedřichovského hřbetu, uzavírající horizont severně od Lužické Nisy. V zemědělské krajině jsou poměrně harmonicky zapojeny staré vsi Horní Suchá a Karlov a fragment kompozice kolem hospodářského dvora u Karlova. Výrazným prvkem krajiny je vojenský hřbitov u Ostašova, viditelný jako háj vzrostlých stromů uprostřed polí. V severní části se projevuje prostor údolí Lužické Nisy s pravobřežními dominantami Ovčí hora, Zámecký kopec a Hamrštejn. Urbanizační vlivy se projevují blízkostí mohutné komerční zóny a navazující průmyslové a skladové zóny, která v pohledech na město výrazně negativně ovlivňuje krajinnou scénu.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 02_1-1 Machnín – Ostašov		Klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Reliéf okraje mírně zvlněné Vratislavické kotliny pod svahy Kryštofových hřbetů (Ještědského hřebene)	+	XXX	X
2	Lužická Nisa (u Machnína v meandrujícím korytu) opouštějící Libereckou kotlinu průlomovým údolím pod Ovčím vrchem a její četné přítoky (menší potoky)	+	XX	X
3	Trvalé travní porosty, louky a pastviny, s nelesní zelení podél cest, vodotečí a ve vazbě na zástavbu	+	XXX	X
4	Sídelní zeleň – zeleň zahrad, areálů, veřejných prostranství, sady ad.	+	XX	X
5	Alej v Machníně a několik památných stromů	+	X	XX
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Částečně dochovaná sídelní struktura pozdně středověkého založení (Machnín, Ostašov) doplněná novověkou klasicistní kolonizací (Karlov, Karlínky)	O	XX	X
2	Částečně dochovaná a dodnes čitelná urbanistická struktura lánových vsí (Horní Suchá, Ostašov) a novověkých parcelačních vsí (Karlov pod Ještědem)	+	XX	X
3	Fragmenty barokní krajiny panského velkostatku v okolí Karlova pod Ještědem	+	X	XX
4	Díličí novověké dominanty (kaple v Machníně a Horní Suché) a menší stopy novověké historie území (řopíky, dálnice, větrný mlýn, hřbitov ad.)	O	X	X
5	Železnice z roku 1900	O	X	X
6	Částečně dochovaná struktura krajiny (rozložení sídel, cest, lesů a bezlesí), značně ovlivněná urbanizací ve vazbě na Liberec	O	XX	X
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Horizonty Jizerských hor a Bedřichovského hřbetu v pohledech k severu	+	XXX	XX
2	Otevřený prostor svahů Ještědského hřbetu členěný mimolesní zelení a zelení zahrad obcí Karlov a Ostašov	+	XXX	X
3	Fragment geometrické kompozice kolem hospodářského dvora, Machnínská alej	+	X	X
4	Působivé scenérie údolí Lužické Nisy s dominantami Ovčí hory a Zámeckého kopce	+	XX	XX
5	Harmonické zapojení zástavby obcí Karlov a Horní Suchá do obrazu krajiny	+	XX	XX
6	Blízkost urbanizovaných území Průmyslová zóna Liberec – sever s komerční zónou	N	XX	XX

MKR 02_1-1 Machnín – Ostašov		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
7	Výrazný prvek háje vzrostlých stromů – vojenský hřbitov u Ostašova	+	X	XX

Návrh ochranných opatření:

- Zachování struktury zástavby Karlova a Horní Suché v krajinném rámci, vyloučení soustředěných forem obytné zástavby a rozvoje výrobních či skladových ploch v krajině západně od Ostašovského potoka
- Respektování cennosti a nezaměnitelnosti panoramatických pohledů, zachování výraznosti zeleně vojenského hřbitova u Ostašova
- Zachování a obnova aleje podél ulice K Hamrštejnu